
Ідейно-художній зміст віршів М. Рильського "Ознаки весни", "Порада"

Оксана Мовчан,

учитель української мови і літератури

СЗШ №5 м. Дніпропетровська,

переможець конкурсу "Учитель року-2012"

Мета: *навчальна:* допомогти учням усвідомити ідейно-художній зміст віршів М. Рильського, створити міні-проект "Риси характеру письменника за його творами"; *розвивальна:* розвивати навички виразного читання, аналізу поетичних творів, висловлення власної думки щодо прочитаного; *виховна:* виховувати естетичні смаки, любов до природи.

Компетентність: сприяти розвитку комунікативної та життєтворчої компетентностей.

Цілі: формування активної життєвої позиції, усвідомлення можливості скористатись порадами інших.

Тип уроку: засвоєння нових знань з використанням методу проектів.

Обладнання: портрет письменника, збірки його творів, ілюстрації до них; весняні пейзажі, мультимедійна презентація, відеоролик "Прихід весни", індивідуальні картки.

Теорія літератури: віршові розміри, художні засоби (повторення).

Хід уроку

I. Організація класу. Привітання. Знайомство. Створення ситуації успіху

II. Повідомлення теми і мети уроку

III. Мотивація навчальної діяльності школярів

Створення міні-проекту "Риси характеру письменника за його творами (заповнюється протягом уроку)

Інтерактивна вправа. (Використовується метод "Мозкова атака".)

IV. Актуалізація опорних знань учнів

1. Гра "Вірю — не вірю". Учні стверджують чи заперечують твердження, коротко пояснюють його, за це отримують "сонечка".

— Його батько був відомим фольклористом-етнографом.

— Мати — Меланія Федорівна — вчитель.

— У родині Рильських любили і цінували пісню, мудру книгу.

— Малий Максим не любив читати.

— Перші віршовані рядки написав у 7 років.

— Свою першу збірку "На білих островах" надрукував у 20 років.

— Після закінчення гімназії навчався в Київському університеті спочатку на факультеті журналістики.

— З 1942 року і до кінця своїх днів працював директором Інституту мистецтва, фольклору та етнографії, який нині носить його ім'я.

— Любив тільки українські народні пісні.

— Чимало книг присвятив дітям ("Квіти друзям", "Санчата діда Максима").

2. Демонстрація презентації "Біографія Максима Рильського" (слайди).

3. Виразне читання вірша М. Рильського "Ознаки весни".

(Вчитель читає вірш, але не вказує на назву. Діти повинні здогадатися. Читання супроводжується відеороликом.)

Ознаки весни

Її чутно у голосі синиці

І в криках круків у височині,

Вона в останній заметілі сниться,

Її угадаєш по довшім дні.

Вона — в бруньках блискучих на каштані,

В снігу рудому, у струмках брудних,

Що чистим сріблом грають у тумані,

Мов бруд ніколи й не торкався їх.

Вона — у краплях, що спадають дзвінко

Із голих віт, які стрясає птах,

Вона — в підсніжній зелені барвінку,

В сережках на березових гілках.

Вона — у кузні, де нетерпеливо

У перегоні грають молотки,

У верболозі, сплетенім примхливо,

Що червоніє тихо край ріки.

Вона — в душі, що рветься у дорогу,

У пісні, що не здатна вже мовчати;

Вона — в очах, що чорно і волого

Під білою хустиною блищать.

— А як ви здогадалися, що це весна? Назвіть основні ознаки. Доберіть синонім до цього слова.

— **Ознаки** — риси, прикмети. Які народні прикмети весни ви знаєте?

Місяць ріжками вниз — на тепло й добрий врожай.

Якщо багато довгих і товстих бурульок — на врожай ярини.

Якщо в березні сніжок із задуванням, то буде добрий урожай.

Якщо граки прилетіли прямо на гнізда — буде рання весна.

Лютий багатий снігом — квітень буде щедрий на воду.

Грак прилетів — скоро сніг зійде.

Початок лютого погідливий — весну чекай ранню, ясну, погожу.

Якщо у березні вода не тече, у квітні трава не росте.

4. Словникова робота.

Її чутно у голосі синиці — весняний спів синиці зовсім інший, ніж зимовий;

круки — ворони; навесні в повітрі відбуваються їх шлюбні ігри;

у перегоні грають молотки — вистукують;

хустина — рос. платок.

5. Обмін враженнями щодо прочитаного.

Після зимових холодів летить світла і чарівна весна. Вона пробуджує до життя весь світ, все живе. У природі відбу-

вається багато змін. Повітря наповнене ароматом талого снігу і перших квітів. А навколо стільки звуків, стільки цікавого, а небо таке синє, що здається бездонним. У такий весняний день хочеться довше побути на вулиці, надихатися свіжим повітрям, натішитись теплим сонечком, наслухатися співу струмочків та перших птахів.

Індивідуальні картки

1. Утворіть словосполучення зі словами: гущина, вітер, порада.

2. Вставте потрібний прийменник: 1. Нехай (на, до, за) південь дивиться вона. 2. Тих самих віт хай темна гущина (від, до, з) північним вітром бореться широким. 3. І ще одно: сади її (не, під, в) гурті; сама вона (без, через, перед) подруг не ростиме.

3. Виписати епітети з вірша "Ознаки весни".

В бруньках блискучих, на березових гілках...

4. Визначте віршований розмір: ямб чи хорей?

Вона — в душі, що рветься у дорогу,

У пісні, що не здатна вже мовчати;

Вона — в очах, що чорно і волого

Під білою хустиною блищать.

5. Евристична бесіда.

— Про яку весну йдеться — ранню чи пізню?

— Які ознаки весни називає поет?

— Чому згадується про дзвін молотів у кузні?

— Що означає вислів "вона (весна) — в душі, що рветься у дорогу"?

— Символом чого може бути весна у людському житті? (Символом відродження, зародження почуттів, початку нового.)

6. Інтерактивна вправа. Завдання: визначити риси характеру письменника за його творами. (Робота з міні-проектом: любить природу, розуміє її, спостережливий, романтичний, мрійливий.)

7. Хвилинка релаксації. Учні слухають чарівну мелодію і в своїй уяві малюють весну. Обмін враженнями.

Як відомо з біографії М. Рильського, поет дуже любив природу, особливо ліси й сади. Навіть свій власний будинок він збудував у Голосіївському лісі в Києві (тепер там літературний меморіальний музей). Максим Тадейович любив спостерігати за природою, вчився у неї життєвої мудрості, знаходив глибокий зміст. Цій темі він присвятив багато віршів.

8. Виразне читання вірша М. Рильського "Порада".

Порада

Мені казав розумний садівник:

"Коли ти пересаджуєш ялинку,

Відзнач північний і південний бік

І так сади: ростиме добре й гіноку.

Нехай на південь дивиться вона,

Як і дивилася, — тим самим оком;

Тих самих віт хай темна гущина

З північним вітром бореться широким.

І ще одно: сади її в гурті;

Сама вона, без подруг, не ростиме..."

... Поради є хороші у житті,

І я навів не гіршу поміж ними.

9. Евристична бесіда.

— Про що йдеться у вірші "Порада"?

— Порада садівника стосується лише садіння чи має ще якийсь прихований зміст, стосується і людей?

— Яка головна думка поезії? Які мудрі поради дає садівник?

— Які поради старших людей, батьків чи друзів ти запам'ятав найбільше?

— Послухайте пораду матері М. Рильського (слайд)

(доповнити проект рисами характеру)

V. Закріплення знань, умінь та навичок

Щоб дізнатися, що поет М. Рильський любив найбільше, треба закреслити шість літер і розгадати головоломку

ШПІРСИТРЬОДАМИСТЛЕЦТТЕВРО

VI. Домашнє завдання

1. Навчитися виразно читати, аналізувати вірші М. Рильського (обов'язково);

2. Написати міні-твір "Прихід весни" чи власний вірш про весну, підготувати ілюстрації (за бажанням).